

A nem fikciós realizmus avagy az elveszett hitel visszaszerzése

FEUILLETON - LXVIII. évfolyam, 21. szám, 2024. május 24.

**„A regényes történetek csodái együtt jártak valamelyes csömörrel is, s egyre inkább emlékiratokban, útleírásokban kerestéltem a történeteket... melyek - legalábbis jobbra - igazak voltak”
(W. Scott: *Waverley*. Előszó)**

Ami konkrétan van, pontosan nem írható meg. A megírás csak a tárgyi hűség rovására lehetséges. A valóság, vagy legalábbis az, amit a szerző annak tart, ellenáll a szöveges formateremtésnek. Még a leginkább tényszerű mű is valóságátalakítás. A magyar irodalomban Nádas Péter 1968-ban ezt ábrázolta az *Élveboncolás* című elbeszélésében. Hiába igyekezett pontosan leírni egy meztelenre vetkőzött modellt, valami sohasem stimmelt. Igazi, korai, nem fikciós realizmus. Nem dokumentum-, nem tényirodalom. Kiderül belőle, hogy - Celan szavaival - az, ami van, csak „megszólítható”, és a műben a valóság újratereztődik. Az irodalom mintegy kinyitja rá a szemet, és ennyiből valami köze van a megismeréshez.